

očigledna, kada se nasluti ostvarenje naslučenog zapleta, dramski tok se udalji od smjera kojim se do tada krećao, ironizirajući intrigu koja se nagovijestila i srozavajući napetost koju je stvarala u komiku. Preciznija analiza mehanizma po kojemu se kreće siže drame pokazala bi da se njezinim siženjim tokom najdoslovnije što je moguće ostvaruje Kantova definicija smiješnoga, po kojoj smijeh nastaje »na osnovu nagle preobrade nekoga nape-toog iščekivanja u ništa⁹ ali je taj komički mehanizam očigledan i »na prvi pogled«: odlažeći s primjera, gosti nagovještavaju ljubavnu romansu između Leonea i Angelike, a onda se iz grupe izdvajaju njih dvoje, potvrđujući te glasove i pokrećući dramu prema ljubavnom zapletu, sve dok Leone ne progovori o odnosu Eulera i Kanta; potpuno odustvuo korelacije između očekivanja zasnovano na nizu nagovještaja i onoga što uslijedi tim nagovještajima, nužno stvara komičan učinak; sličan zaokret događa se u raspravi o slikarstvu i pojmu lje-poga koju vode Leone, Fabriczy i Silberbrandt, koja (rasprava) preko svetog Tome, Seneke i renesansnog doživljaja lijepog dospije do komposta Foringaševih, srozavajući ne samo učenost likova u gastronomiji, nego i nagovještaje »drame ideja« u ništa. Možda je komika koju proizvodi siženji tok ove drame najočiglednija u centralnoj sceni čitave drame, na početku obračuna između oca i sina: na kon dramatičnih Silberbrandtovih molbi da Leone demantira svoju izjavu o njegovome ljubavnim odnosu s barunicom koju je stari Glembay čuo, u Leonovu sobu ulazi stari Glembay i napetost scene podiže do maksimuma, obećavajući svojim ulaskom dramatičan zaokret zbijavanju; međutim, početak njegovog razgovora s Leoneom donosi izrazito komičan zaokret, pošto Glembay, umjesto velikih riječi, svoj »životni obračun« počinje pitanjem o rasvjeti. Siže koji se kreće na ovaj način, koji nije izgrađen na kauzalnom odnosu niza događaja koji, proističući jedan iz drugoga, grade jedan

tok, nego »meandrira« sastavljen od niza »rukavaca« koji na izgled nemaju međusobne logičke veze, mnogo je primjerenoj komediji nego tragediji; i ako je stvarni odnos tih rukavaca destrukcija prethodnoga narednim, ako drama svaki put kada se naslute konture nekoga mogućeg zapleta krene u pravcu koji taj nagovješteni zaplet razara i ironizira, stvarajući time komičan učinak, jasno je da o tragediji ne može biti ni govora i da je ta drama mnogo bliža komediji.

Komički elementi ove drame postaju pogotovo očigledni ako se uzmu u obzir predmet središnjeg dramskog obračuna, sredstva i način kojim se on izvodi: kakvog socijalnog značaja (a tragedija mora imati prije svega socijalni značaj, mora govoriti o sudbini šire socijalne jedinice i mora nuditi sliku svijeta) može imati ljubavni život jedne žene i poslovni uspjeh jednog čovjeka? kakav »sudbinski značaj« za ljudski rod može imati čovjek koji se služi krajnjem nemoralnim sredstvima u krajnjem malogradanskim obračunima sa članovima svoje porodice? kakav dramski junak može biti čovjek kojemu je jedini stvarni, neprijači zapravo on sam? Komičnost Glembejava, dakle, postaje očigledna kada se shvati da se njihova propast začela i dovršila u krevetu jedne nemoralne žene, a da su do istine o sebi došli prekopavajući ljubavna pisma, privatne bilježnice i zapisne bulevarške novinare.

Ovaj zaključak, međutim, dovodi do zbumujućeg pitanja: zašto je Krleža tako dosljedno gradio paralelu s antičkom tragedijom da bi napisao dramu koja je mnogo bliža komediji? zašto je njegov Leone tako očigledna parodija Edipa, kad se drama mogla napisati upravo ovako i bez tako dosljedne analogije između dva lika (nije li Leoneova vispremnost i promučurnost kojom je vodio istragu o baraničinim ljubavnim avanturama parodija mudrosti kojom je Edip ubio Sfingu i oslobođio grad njezine strahovlade; a analogija, naravno parodijska, postaje potpuna ako se tako shvati njegova logička

dosljednost u razgovoru s Canjegovom: istom onakvom logičkom dosljednošću kakvom je Edip oborio Sfingu, Leone je »oborio« Canjegovu; i kao što je Edip istragom u ubistvu kralja i svoga oca Laja uništio sebe, Leone je istragom o ljubavnim avanturama barunice Castelli uništio Glembejeve, dakle sebe)? Zašto Krleža legendom koja se stvorila oko izreke neke pokojne babe uspostavlja analogiju sa mitom? Tako dosljedno građena analogija sa antičkom tragedijom sigurno nije slučajna i sigurno se može shvatiti kao »uputstvo za čitanje« drama, koje bi »Gospodu Glembejeve« definiralo kao suvremenu repliku na antičku tragediju. Tako čitana, sa antičkom tragedijom kao pred-teksatom i komentatorom, ova bi drama bila svojevrsna slika puta koji je prešla naša civilizacija, puta od junaka koji je nevin žrtva sudbine do malogradanina koji svoju sudbinu, isto toliko okretnu i neminovnu, nosi u sebi, kao mutne slojeve svoje podsvijesti. Jedno ostaje otvoreno pitanje da li bi, tako čitana, ova drama bila bliža komediji ili tragediji.

Napomene:

¹ Vidjeti, na primjer, veoma instruktivan esej »Kralježin dramski krug« Mirjane Miočinović u knjizi »Eseji o drami«, Beograd, 1975.

² »Osječko predavanje«, cit. prema: »Dramaturški uvod iz god.

1928.« Glembejvić, drame, Sarajevo, 1981. str. 357.

³ Gustav Freytag, »Die Technik des Dramas«, cit. prema: »Gesamte Werke«, Leipzig-Berlin, 1863, 2. tom, str. 298.

⁴ Termin Jurij Tynjanov. Konstruktivni princip Tynjanova definira kao »uzajamno djelovanje i, moglo bi se reći, izdizanje jedne grupe faktora na račun druge«, pri čemu oni elementi umjetničkog djela koji imaju konstruktivnu ulogu sebi podređuju i deformiraju (prema sebi određuju) ostale. Vid. »Problema stilhotornogog jazika«, Moskva, 1965. (cit. str. 28.)

⁵ M. Miočinović, »Eseji o drami«, str. 40.

⁶ R. Pignarre, »Povijest kazališta«, Zagreb, 1970. str. 22.

⁷ R. Barthes, »Književnost, mitologija, semiologija«, Beograd, 1971. str. 89-90.

⁸ W. J. Schelling, »Filozofija iskusstva«, Moskva, 1966. str. 400.

⁹ I. Kant, »Kritika moći sudeća«, Zagreb, 1976. str. 170.

proza polja

zubi

jovanka nikolić

Sedeo je preko puta mene i govorio dugo, polako i samouvereno. Zatim se zagledao negde u stranu i nasmješio. Između usana pojavile su pravilno raspoređene zubi. Ovlaš ih je spustio na donju usnu, i nastavio da gleda negde u stranu. Zureći u tu belinu, osećala sam kako se soba polako ispunjava vlažnim jesenjim mirisima, uspinjući se uz moja listove, kolena, bedra. Spustila sam glavu i čvrsto stegla tašnu: zašto svaki uzrok mora da ima i svoju posledicu – pokušala sam da mislim, ali zubi su već jedan po jedan napuštali svoja ležišta i prelazeći preko sobe, kroz očne duplje uvlčili se u moju levu pretkomoru. Zavukla sam ruku u tašnu i napinila plastiku. Prinela sam je ustima i jezikom namestila očnjake. Imali su ukus mente. Podigla sam glavu. Još uvek je gledao negde u stranu. Pribor je zaista bio veličanstven. Nasmešila sam se. Gde će biti njegovii zubi kada se okrene?

proza polja

long island

marijan nakić

Na Long Islandu sve je nekako dugo, duga je zima, duge su kuće i priče, sve same dugonje mimo mene prolaze prema modrim odredištima, da bi se nakon duga vremena vratile na polazna mesta. Ja sam također dugonja i ta činjenica, uz solidno znanje američkoga pomogla mi je da se odmah uklopim u novu sredinu. Imam dugu kosu koju jednom tjedno perem i dugi crni kaput da mi bude toplo, jer, kako već rekoh, ovdje je duga, ostra zima. Imam dugi jezik i dugi penis, ali to ne zbog topline već valjda zbog uspešnijeg općenja za ženama, kojih ovdje ima neuobičajeno mnogo. Dugo sam stajao, sada koračam glavnom ulicom koja je duža od mojeg kaputa, i s tom činjenicom sam se odmah pomirio, jer to nije Zagreb, to je Long Is-

land. Tamo je sve nekako kraće, izuzev dugih repova za kavu. Koračam ravno, drugi također koračaju ravno, neki majom smjerom, neki suprotnim. Ima i onih koji koračaju poprijeko i onih koji koračaju ukoso, ali su u usporedbi s nama koji koračamo ravno u manjinu. Onda svi stanu i češljaju se na lijevu stranu. Češljam se i ja, jer ne želim stvarati neprilike u stranoj zemlji. Onda se svi češljaju na desnu stranu. Češljam se i ja. Napisljetku, svi su obrigli glavu. Obrijeo sam i ja, tako je praktičnije, niješo sam se jedne brige, jer uvijek sam se morao odlučivati na koju stranu da se češljam. Nema više strana, nema češljanja. Sada smo se svih oslobođili jednog krupnog problema. Koračamo dalje u svojim smjerovima, mi ravno, ostali poprijeko ili ukoso. Dobro se držimo. Mladi smo, dugi je život pred nama. Karači ostarimo, sve će ići teže. Koračat ćemo sporije, svladavanje uzbrdice zahtijevat će dodatni napor, kaputi će nam postati teži. Ja ću se već nekako snaći, kao što se svi Hrvati umiju snaći. Vratit ću se u Zagreb, gdje je sve kraće, s dugim romanom koji će drugi čitati, a ja ću nositi kratke hlače i kratki kaput. Vodit ću kratke telefonske i druge razgovore. Neću stajati u dugom repu za kavu. Gledat ću najkraci TV program u Evropi. Tako ću se ja snaći, a valjda će se i ovi Amerikanci, koji sa mnom sada koračaju, nekako snaći. Sada smo mladi i koračamo. Nastojim se svakim što duže razgovarati da usavršim svoj američki. Onda su se svih umorili. Pa sam se i ja umorio. Ne želim stvarati neprilike u stranoj zemlji. Onda su svi sjeli, svatko na jednu klupu. Pa sam i ja sjeo pored jedne djevojke, jer za mene nije bilo slobodne klupe. Naime, svaki stanovnik Long Islanda ima svoju klupu, a turisti se moraju uz nekoga stisnuti, nekako se moraju snaći. Ja sam se već snašao, sjedim uz zgodnu djevojku duge plave kose i dugih nogu. Ona se zove Pamela, ja se zovem Marijan. Tako smo se upoznali. Dugo smo razgovarali. Ona čita duge romane Thomasa Wolfea, vodi duge telefonske razgovore koje ne poznavam i ljudi plačaju, običava dugo stajati pred zrcalom ili pred izlogom punim dugih bijelih haljina. Tako čine sve žene ovdje i po ničemu se ne razlikujem od ostalih. A ja volim duge filmove, duge putovanja, duge hlače i kapute, ne volim duge repove za kavu. Tako sam se posve razlikovao od ostalih Zagrepčana koji voje suprotno, posebno vole duge repove za kavu. Tek sam se napokon ovdje na Long Islandu ukljio u odgovarajuću sredinu. Dugo smo se milovali, ja sam miloval nju, ona je milovala mene, mi smo milovali nas, nas su milovali mi. Onda smo opet dugo razgovarali. Ovdje na Long Islandu zima je duga. Tamo u Zagrebu zima je kratka.

Ovdje su ulice duge. Tamo su ulice kratke. Ovdje su rijeke i ljubavne veze duge. Tamo su rijeke i ljubavne veze kratke. Ja jedem jaje na oko. A ja jedem kajganu. Ja volim kuće iznutra. A ja volim kuće izvana. Onda smo se opet dugo milovali, ja sam miloval nju, ona je milovala mene, mi smo milovali nas, nas su milovali mi. Sunce je zašlo za oblak. Oblak je zašao za sunce. Netko je ušao u autobus. Autobus je ušao u nekoga. Vrijeme prolazi u milovanju. Milovanje prolazi u vremenu. Ja imam modre čarape. Ona ima roza čarape. Crnac se popeo na bijeli bicikl. Bijeli bicikl se popeo na crnca. Onda je ona predložila da ustanemo. Onda smo ustali. Onda je ona predložila da odemod kod nje. Onda smo otišli kod nje. Njezin stan je kvadratan, pun zraka. Svaka soba ima vrata. Da se može ući unutra, da se može izći van. Svaka soba ima prozor. Da se može gledati van, da se može gledati unutra. Sjedimo u dnevnoj sobi uz prigušeno svjetlo, dok njezina mačka dijagonalno šeta iz kuta u kut. Soba je kvadratna, a mi i mačka smo okrugli. Pilili smo vino dok nismo ispraznili bocu. Sada je soba okrugla, a mi i mačka smo kvadratni. Sjedimo u okrugloj sobi uz prigušeno svjetlo, dok kvadratna mačka kružno šeta iz kruga u krug. Ona mi svači hlače, hlače svačle mene, ja svačim nju. Onda obrnuto. Ja joj svačim haljinu, haljina svači nju, ona svači mene. Tako nalazmjenje sve do jutra. Tako se u Americi vodi ljubav, kaže ona. Tako se u Hrvatskoj ne vodi ljubav, kaže ja. Ujutro je soba opet bila kvadratna, a mi i mačka smo opet bili okrugli. Vani ljudi opet koračaju svojim smjerom. Većina ravno, ostali poprijeko ili ukoso. Kao i jučer. Ja sam se odlučio da danas koračam poprijeko. Želim upoznati druge ljudje, jer sam one koji koračaju ravno jučer upoznao. Pamela kaže da će prvo napisati dugo pismo majci u Philadelphiaju, koju nije dugo vidjela, pa će onda koračati ukoso, jer i ona je željna promjene. Već dvadeset godina korača ravno. Dok je ona pisala pismo, ja sam čekao da ona napiše pismo. Potom smo izšli na ulicu i krenuli. Ona ukoso. Ja poprijeko. Poprijeko kao rukopis. Kao Stephen Dedalus. Već nakon nekoliko koraka jasno mi je zašto nas koji koračamo poprijeko ima tako malo. Jedna žena, jedan ja i sedmero crnaca odjevenih u bijelo. Za one koji koračaju ravno. Ravno je simbol za krivo. Nama se na putu priječe kuće i ograde koje moramo bušiti ako hoćemo naprijed. Tako i činimo. Naše kretanje više nalikuje jutarnjoj šetnji svrdala u armiranom

betonu nego poprečnom koračanju ljudi na otvorenom. Vidite zašto crnci sporo napreduju u američkom društvu. Vidite zašto vidite. Da bismo prošli kroz jednu kuću potrebno nam je otrplike četvrt sada, kroz ogradu idu nešta lakše, pogotovo ako je drvena. Do podne uspijevamo prevliti tek jednu milju. Tada je žena pala zbog iscrpljenosti. Ja sam peo zbog žene. Tako si nas, dragi čitatelju, napoljan uspio stići. Crnci dalje buše. Žena i ja dalje bušimo riječima. Tako se buši u Hrvatskoj, kažem ženi. Tako tamo grade stanove i otvaraju nova radna mjesta. Riječima. Mi bušimo američkim rije-

čima, premda je žena iz Njemačke, a ja iz Hrvatske. Ženi se to svida. Meni se žena svida. Crnci su ti promakli, dragi čitatelju, ali nas si uspio stići. Ali što tvrijedi? Žena i ja ustajemo i noseći jedno drugo isčezavamo u prvoj kući. Razodenuli smo se i upravo sada radimo one stvari na nimalo književni način, a ti nas uopće ne vidiš, premda te žarko želiš. Ne viđiš nas jer gledaš slova. Možda da probaš viriti kroz rupe u slovima? Radi što hoćeš, a mi radimo one stvari. Radimo one stvari. Kao bračni par Peron. Kao bračni parovi Geotte. Kao Yoko Ono i

John Lennon. Ti gledaš slova na svjetlu, a ja gledam u tami ženinu guzicu raspolovljenu poput njezine domovine, Njemačke. Ja pišem o nama, ti čitaš o nama, zar to nije odveć prozaično? Žena i ja se već nakon nekoliko sati počinjemo dosadivati kao arapski broj 10 u sedi Rome. Zato izlazimo iz kuće i ulazimo u kuću, izlazimo u kuću i ulazimo iz kuće. A oko nas ljudi koračaju svojim smjerom. Većina ravno, ostali poprijeko ili ukoso. Kao i jučer, i danas, i sutra.

(Odlomak neobjavljenog romana Ja)

proza polja

onaj koji želi da postane pisac

Iljubica Arsić

Čoveka koji želi da postane pisac srela sam na brodu koji je prevozio tek probudene kupače do ostrva.

Stajao je na pramcu obućen u košulju na kojoj su zeleni kupači jahali ljubičaste jedrilice. Njegovo lice se znojilo onako kako se znoje dežmekasti čilageri u kabini od neprobojnog stakla; kapi su pravile lukobran na obrvama i zatim se slivale u brudu. On je svoju brudu stalno vukao i golica onako naslonjen u ogradu broda, pored njega je talasala more, klijucalo i bibalo more koje se širilo od toplice i spa jalo tamo negde na horizontu sa nebom.

Žene u tesnim kostimima, navlaženim jutarnjim znojem, pregibale su se preko ograde i umakale ruke u vodu, cičale pri tom i prskale još pospana lica svojih muževa, simejale se uobičajenoj jutarnjoj netrpeljivosti, golicale ih po koljenima i vratu. Okrugle ženske zadnjice gurale su se po palubu i čovek u košulji sa ljubičastim jedrilicama plovio je zagledan u guzavu raskoš, u napete pregibe koji se tako zategnu da samo što ne pušku, tam-tam ženice, baš tako. Tam-tam gužičke, skoro da je izgovorio. Nije nikakvo čudo što zbog vrucine muškarci ponekad posegnu za tudim ženama.

More je postajalo sve plavljie i plavljie, valjalo je svoje plavilo do dubine i opet ga izbacivalo na površinu. Na ovom kraju sveta more ima boju kao utroba hobotnice.

— Kako ti je, više lovek svojoj ženi koja sedi podalje i začuđeno ga posmatra, jer od buke motora ne čuje njegov glas.

Njegova žena ima haljinu sa koje je ogromni sunčokret savij glavu do same površine vode. Taj cvet koji niže iz njenog džepa, u kojem zvezacki ključevi i sitan novac, užarenim okom privlači ribe što su se okupile baš sa te strane broda. Žena isto više:

— Šta je, šta se dereš, ne čujem te ništa, ali on, ipak, zabrinuto ponavlja: Kako ti je?

Žena je prigrlila stvari u strahu od vetra i njene su ruke, tanke poput najtanjih grančica, uronile u plastične torbe kao u vime. Pored nje neki mlađi čita Hemingveja, onu njegovu pustolovnu knjigu o mudrom starcu koji se uhvatio ukoštac sa morem i ogromnom ribom. Kraj te priče je svima dobro poznat, ali je mlađi čita kao da se tu radi o njemu samom; on lično treba da se izbori sa tom ribetinom, da izbegne smrtonosni udarac njenog repa i ubod otrovnih krijušti, da je uvuče u svoj čamac i tako pokaže svima ko je on u stvari. Nije lako pobediti prirodu i obraćunati se tek tako sa izmišljenom ribom.

— Da li ti je dobro, dovikuje čovek svojoj ženi. — Da li ti kuca srce? Draga, nemoj pogrešno da me shvatiš, ali ova vrućina, znaš...

Njegov glas se gubi u brektenju mašine.

— Šta kažeš, više, da li ti jako kuca?

Mlađi je podigao oči sa knjige baš na onom mestu gde ga riba gleda buljavim očima. Ta žena pored njega ima buljave, riblike oči, i trbušasti čovek, i on liči na ribu onako vlažan i buljav. Ženine torbe su se na suncu pretvarale u pihtijastu masu koja se cedila u more. Po moru umesto naftne pliva prevlaka od crvene plastike, po kojoj galebovi ostavljaju oglodane riblje glave.

Čovek koji je iz sve snage želeo da postane pisac, stoji zagledan u morsko dno. Po njemu su se

pružile niti morske trave, spletene u kose koje obični ljudi nisu mrsili.

Od žena koje skaču sa najviše stene u duboko more ostale su samo kose koje ribe već godinama upliču i nikako da upletu. Žene-skačačice već su davno mrtve, more je ispralo njihovu već ionako bledu put, ali su kose ostale rasute po dnu.

Čoveku se prividla smrt dot u ovako sunčanom danu zagleda talasave trave. Vidi sebe kako pliva dok brod polako nestaje i ostavlja ga samog. Tek nevidljiva tačka sa repom dima, to je da malopre bio izletnički brod na kojem su žene zadirkivale pospane muževe. Sad je usamljeni plivač do ostrva koje se udaljava, prepričan je morskim strujama i što on brže pliva, ostrvo i brod su sve dalj. Kose potonulih žena mu se obavijaju oko nogu, i od tog podvodnog treperenja koje ga tera da pliva još brže, čovek razaznaje samo udarce šaka po površini.

Njegova žena vadi iz jedne plastične torbe paradajz. Zavrilači ruke do lakata u vodu i zatim grize parazadaj svom silinom, tako da se crveni sok sa semenom razliva po njenom licu i gradima. Njen muž pogled je uplašen i videći je onako uprskan i zbijen, zadihanu pita: Kako ti je?

Unutrašnjost broda koji vozi kupača na užareno ostrvo prekrivaju brodski konopci uredno složeni u klupku. Usred skupljane zmje sedi dete sa dvogledom oko vrata po kojem se raširio ispučali lišaj. Kroz plastična okca igračke, detinje oči liče na oči škorpine koju ribari posmatraju kroz stakleno dno čamca.

Svetljanje ostrva. Zapaljene vatre u daljinu. Šuma kao nepromočivi šator. Čoveku je muka od toliske prirode. Lepršavi rukavi devojke dodiruju naduvana jedra na košulji, malje na njegovo ruci se uspinju kao treplje i prijauju sisaljkama uz mladu devičiniju kožu. Leto je i koža devojaka je nikad lepša, osuščana kao tamno gusarsko čebe. Iz kože će iskočiti kao krv crveno meso, u njega bi čovek da zagrise svom snagom. Devojka gleda u trag koji brod ostavlja sa sobom, vetrar joj tera kosu na lice i suknju po ogradi broda.

Njeno telo je živo. To zna čovek pored nje, to zna svu muškarac na brodu po kojem plavljasto pramenje briše senke. Za to nije potrebno da neko bude pisac, tako meso nisu držali ni oni koji su to zaista postali. Hemingvej je prislonivši pušku na slepo oko, umesto svoje prošlosti koja se čoveku prikazuje kao dobro montiran film, video žensku zadnjicu oršenu znoje.

— Dovraga, dovikuje svojoj ženi koja grčevito drži plastične torbe u zagrijaju. — Šta si se tako stisla, ti i tvoj večiti strah od vode.

— Pa šta ako se bojim, šta mogu, to je jače od mene, odgovara mu ona.

Iako je toplo da se ne može izdržati, čovek zakočava dugme svoje životispisne košulje i izgovara slobodu u brudu reči koje su upućene privlačnoj neznanki: Bjanka, da li ti je hladno?

Kupač na gumenom dušeku i sa tamnim naočarima za sunce, izvaljen i rašireni nogu koje zaplijuskuje voda, gleda u retrovizoru lađu koja plavi po nebu umesto po moru. Bell talasi koje brod vuče za sobom preslikali su se u penjušave oblake, a negde daleko koliko i treba da odraz bude udaljen od onog ko se ogleda, vidi sebe na gumenom dušeku, razapetog, glave okrenute u stranu. Mrlja koja se kreće i za sobom ostavlja jedva vidljiv trag.

Kupač se pridiže, laktovi potiskuju dušek u vodu, žmirkne prema brodu koji se približava ostrvu. Zadignute sukne žena kao virovita voda hvataju tela i oduzimaju im snagu.

Snažnim zavesljajima se približava brodu i uskočenim ljudima, zatitralo su kristalne naočare kupača, brod se malo nagnuo i tako pokrenuo razapetog na dušeku, koji je bučkao nogama po površini.

Čovek ispod oka gleda svoju ženu, tako da ona to ne može da primeti. Nezgodni su ti kupači kostimi sa razvučenim naramicama koje stalno padaju, tako glupo izviruju iz haljine. Suncokret i ne-

pružile bretele, to ne ide, žena ih namešta prevlačeći dlanom preko grudi. Čovek koji želi da postane pisac ozbiljno je zabrinut.

— Hej, kaže joj, da li si sigurna?

— Šta? — više.

— Da je sve u redu. One je noći...

Žena ga ozbiljno posmatra.

— Zaista, luti se ona, nisam se šallila, stvarno se zaustavilo. Evo ovako.

Žena uzima vazduh i prstima pritiska nozdrve, drugom rukom uzima njegovu šaku i stavila ispod grudi. Pošto je malo poslušao, on klima glavom.

Dole na dnu tragač za morskim zvezdama izgubio je deo sunca, jer je telom kao vrtenom krenuo ka kamenju odmahujući rukama kao da seče vodu na metalne ploče. Odigao je jedan kamen obrastao zelenim biljem, sigurno je znao da ga tamо čeka polumesecasta školjka najlepša od svih netaknutih. On je sakupljao samo one školjke koje ljudska ruka još nije dodirnula.

Kada je podigao kamen i kroz vodenu maglu ugledao školjku, nestalo mu je sunca. Tek okrenuvši se stomačom prema površini vode, mogao je da vidi kroz gnjurčaku masku karirane šare i komešanje ruku koju su izlazile iz vodenog dušeka; bacakale su se kao otrovne rive.

U gužvi koju su ljudi napravili iskravajući se iz broda, nepoznata devojka nije primetila da joj je čovek u šarenoj košulji položio vlažni dlan na bok, uhvatio njene okrugle prevoje koji su se zbog čvrstine opirali i migoljili želeći da se spasu te šake, tog muškog pečata, nepristojne ruke koja se odvojila od tela i krenula put žene zaboravljajući na ostrvo. Na sunce.

Na površini svoga dlanu čovek koji je želeo da postane pisac prvo oseti svilenastu haljinu. Tkaničina se tako ugrejala da su jagodice ustaknule pred topilim vrškovima trave koja izbjiga iz betona. Ispod haljine, samo za trenutak, zatitralo je splet mišića obavijen osuščanim kožom, toplost je dolazila iz tela. Samo za trenutak, uhvatio je šakom pokret koji se brzo izvloči i krenuo ka kupačima. Devojka se zanjihala kao da otreša muvu sa svojih sapi.

— Eto, stigli smo, čovek koji želi da postane pisac kaže svojoj ženi — suncokretu.

— Polako, kaže mu ona, nemoj da uvrneš nogu kao onda, prošle godine, kada smo sakupljali ježeve.

Povijena kao suncokret na njenoj haljini, žena dovlači torbe do betonske klupne, a čovek pored nje joj pomaže da ih spusti kraj kamenog stola. Po stolu su rasute borove iglice. Kartonska čaša od sladoleda i prugaste ležaljke duž obale.

Na čistu površinu stola žena spušta stvari iz torbe, čovek je već skinuo havajsку košulju i gleda preko naočara šta to ona radi. Ona oštirno nožem se se papriku, odvaja peteljku i semenke i sve to stavlja u papirnu činiju. Zrnca soli među njenim prstima pomešana su sa peskom.

Žena reže kolutove salame i Zubima skida ljušku, pazi da joj se ne prilepi za njepe. Zatim maže rastopljeni pašetu po hlebu i pruža svom mužu parče koje on jede velikim zalogajima. Oči su mu uprte u jednu tačku na hlebu, koju je sebi postavio kao cilj, tako da izgleda kao da je razrok. Zamišljena tačka nestaje u čovekovim ustima, on uzima još jedno parče paprike, prste zatim briše o majku na trbuhi koju se sijaju na suncu. Dodaje ženi nož za mazanje i kaže:

— Bio sam poštano gladan, uvek oglađnim od ljušljanja na vodi.

— Ne znam šta mi je, kaže mu ona, ali na moru izgubim appetit. Ništa mi se ne jede i ništa ne priježujem.

Posle jela čovek iz zadnjeg džepa pantalone vadi notes i u njemu beleži:

...pogledao je u njeno telo koje je ležalo kraj teških zavesa. Svetla su se pogasila, ali hladnoću niko nije mogao da ugasi. Mesec je na njenim bedrima octao svoj put. Zvala ga je kroz noć kao što žena doziva muškarca. Nije se odazvao. Samo ju je upitao: Da li ti je hladno, Bjanka...